

Dr. sc. Vanesa Delalić
Estela Hadžikadunić, MA

IGRA U NASTAVI MOJE OKOLINE

Sažetak

Uloga igre u životu čovjeka je velika i važna. To je temeljna aktivnost kroz koju se razvijaju različiti aspekti tjelesnog i psihomotornog razvoja, socio-emocionalnog i spoznajnog razvoja, razvoja govora, komunikacije, izražavanja i stvaralaštva. U ovom radu posebno ćemo se baviti pedagoškim i didaktičkim igrama, te njihovom primjenom u učionici kroz nastavu Moje okoline. U tradicionalnoj školi dolaskom u školu dijete je bilo otrgnuto od igre, svoje prirodne potrebe. Zato se spoj nastave i igre smatra idealom nastave na mlađem školskom uzrastu. Savremena nastava i nastavnici sve više uspijevaju da pronađu modele koji spajaju igru i učenje. Kao sredstvo podsticanja, igra predstavlja unutrašnji motiv. Nastavnik je taj koji treba poznavati, razlikovati i znati primijeniti pojedine tipove igara. Nastavnik koji koristi igru u svojoj nastavi sigurno će snažno motivisati učenike na rad i učenje. Moja okolina pruža velike mogućnosti za učenje kroz igru, djeca upoznaju svijet oko sebe, godišnja doba, životinje, biljke, put od kuće do škole, saobraćaj, kulturne i javne ustanove, higijena te mnoge druge koje su od velikog značaja za emocionalni razvoj učenika i formiranje pravilnog odnosa prema svijetu koji ih okružuje. Cilj rada jeste pokazati da je igra idealan medij učenja Moje okoline, odnosno dokazati pozitivnu ulogu igre koja se može koristiti na svim tipovima časa, bilo da se radi o obradi novih sadržaja, ponavljanju ili vježbanju.

Ključne riječi: igra, nastava Moje okoline, razvoj djeteta, vrste igara

Definisanje pojma igre

Da bi shvatili važnost igre i njenu primjenu u nastavi Moje okoline prvo ćemo definisati pojam igre. "Igra je ponašanje u okviru zamišljene i novostvorene realnosti pri čemu se proizvoljno ili prema pravilima uvode uloge i događaji sa svojerodnim ishodom. Nije vođena neposredno pretpostavljenim koristima, već crpi motivaciju iz samog odigravanja zamišljenih događaja i uloga" (Krstić, 1991: 205). Igra ima izuzetan odgojni značaj, jer njeguje smisao za inovaciju i kreativnost koji se ispoljava u drugim vidovima kao što su jezik ili crtanje. Igra se javlja kao opće svojstvo djece, bez obzira na rasu, civilizaciju ili kulturu. Sa uzrastom se produžava vrijeme provedeno u specifičnoj igri. Od neformalne, igra postaje sve formalnija zahtijeva posebnu opremu, dogovara se o vremenu i pravilima igre. "Igra je dječiji posao. Djeca uče iz svega što čine" Carolyn Hooper (Dryden, Vos, 2001:258). "Igra ima svoja pravila, odvija se u razrađenim vremenskim, prostornim granicama, prema dobrovoljno prihvaćenim, a ponekad i tačno određenim pravilima. Ona je priprema za život, stvaralačkim radnjama izoštrava inteligenciju, a kretanjem usavršava tjelesne sposobnosti"(Hadžikadunić, Mađarević, 2004: 225, 226). Igra je

karakteristična za djetinjstvo i svojevrsna djeca, ali ona je također prisutna u odrasloj dobi, samo u nešto drugačijem obliku. Kada kažemo da je igra pretežno vezana uz djetinjstvo, tada se misli da ona nije samo karakteristična za dijete nego i za odraslog čovjeka. U odrasloj dobi ona gubi neke funkcije, dok su neke druge naglašene. Igra nema ciljeve kojima služi, svoj smisao i svoje ciljeve ima samo u sebi (Duran, 2003). Većina ljudi smatra da je igra aktivnost koja je isključivo karakteristična za djecu, a neprikladna za odrasle osobe. Treba proširiti svoje vidike i bolje razmisliti o pojmu igre. Igra treba biti izvor sreće i zabave, ali i pomoć pri učenju. U igri djeca odlaze u svoj svijet mašte i razvijaju kreativnost. Igra je sastavni dio života svakog živog bića. Dijete kroz igru istražuje i upoznaje svijet. Matijević i Topolovčan (2017) navode da se igranje stiču za život važne kompetencije – od govora i hodanja do različitih socijalnih i radnih vještina. Također Đurić (2009) navodi da je igra važna u životu jer je jedan od prvih načina učenja, koji omogućuje nove spoznaje kroz vlastito iskustvo, igra je malom djetetu glavni interes i u njega izaziva čuvstvo ugone, tako da se u nastavi primjenjuje igra uloga ili simulacija i može imati pozitivne konotacije. Igra zadovoljava potrebe čovjeka za zabavom, opuštanjem, oslobađanjem od stresa, učenjem i druženjem sa prijateljima. Kroz igru mala djeca razvijaju svoju motoriku. U igri se dijete ili odrasla osoba susreće sa problemom koji treba riješiti. Matijević i Topolovčan (2017) ističu da je igra globalna didaktička strategija za ostvarivanje ciljeva učenja. U posljednjih nekoliko godina se povećava interes za većom primjenom igre u nastavnom procesu o čemu svjedoče mnoga istraživanja. Igra predstavlja neiscrpan izvor novih saznanja o razvoju djeteta, njegovim doživljajima i životu.

Razvoj djeteta kroz igru

Igra je uvijek bila centralna i najvažnija aktivnost u životu djeteta. Piaget je proučavao odnos između igre i kognitivnog razvoja i utvrdio povezanost strukture mišljenja i igre. Vigotski je smatrao igru etapom u razvoju saznavnih procesa, naziva je „vodećom aktivnošću djeteta, jer dijete napreduje kroz igru. Slažu se da je igra veoma moćno sredstvo za podsticanje svestranog razvoja ličnosti, jer omogućava saznavni, emocionalni, socijalni i fizički razvoj djeteta, pripremajući ga tako za svijet odraslih. Igra ima svoje mjesto i ulogu u odgojno-obrazovnom procesu zbog svojih brojnih prednosti, razvije različite sposobnosti kao što su opažanje, održavanje pažnje, samostalnog učenja, primjene naučenog, na razvoj motoričkih sposobnosti, kreativnost, upornost, takmičarski i saradnički duh. Pravilnom upotrebom igre u nastavi utiče se na tjelesni, kognitivni, emocionalni i socijalni razvoj učenika.

Tjelesni razvoj

Dinamičnost igre i različiti pokreti tijela povoljno djeluju na tjelesni aspekt razvoja djeteta. Motoričke vještine uključuju jačanje koordinacije pokreta, finu i grubu motoriku. Igra pruža djetetu mogućnost razvijanja svih motoričkih sposobnosti (gruba i fina motorika, spretnost, koordinacija oka i ruke, koordinacija prstiju, očiju i ruku, pravilno držanje, tjelesno zdravlje). Zanimanje za različite vrste igara dolazi od zrelosti motoričkog razvoja. Ako dijete, na primjer, nije sposobno koordinirati svoje pokrete pri bacanju i hvatanju lopte, ono će izbjegavati igre s

loptom. “Dijete spontano bira aktivnosti za koje je spremno, stoga ga ne treba požurivati. Kako se ne bi narušila koncentracija djeteta tokom igre, treba izbjegavati previše intervencija u proces igre. Za igru djeteta potrebno je puno strpljenja, naročito u igrama u kojima dijete istražuje, eksperimentira. Ako mu se ponudi gotovo rješenje kojem ne razumije razlog, neće ga moći primijeniti u novim situacijama. Sposobnost samostalne igre osnova je na kojoj dijete gradi samopouzdanje, jača koncentraciju, osjećaj identiteta, snalažljivosti, kreativnost.” (Klarin, 2017:22). Kroz igru dijete zadovoljava svoje potrebe za kretanjem, općenito ima pozitivan utjecaj na tjelesni razvoj kao i na zdravlje djeteta.

Kognitivni razvoj

Djeca koja provode više vremena u igri postižu bolje rezultate na mjerama kognitivnog razvoja. Nadalje, djeca koja se češće igraju sociodramskih igara kreativnija su u odnosu na djecu koja manje vremena provode u takvim igrama. Odrastajući, dijete najviše može naučiti kroz igru. Motivacija je unutrašnja, stvari se dešavaju spontano, a igra je uvijek zanimljiva i opuštena i pruža mnogo prilika za usvajanje trajnog znanja.

Emocionalni razvoj

Igra pruža djetetu mogućnost da razvije svoje sposobnosti: društvenost, odnos prema vršnjacima i odraslima, suradnju, odgovorost, samostalnost, poštivanje pravila, empatiju, solidarnost, samokontrolu, komunikativnost. Kroz igru dijete uči o emocijama, stiče iskustva socijalnog ponašanja, komunicira s drugom djecom te se uči surađivati s njima, uči biti prvi i posljednji, uči pravila. Na taj način ono usvaja društvene oblike ponašanja i svoj odnos prema drugima.” Kroz igru se razvija i formira volja, samostalnost i odgovornost prema određenoj aktivnosti, jer dijete u igri slobodno bira i donosi odluku. Kroz igru dijete uči izražavati emocije na prikladan način, rješavati konflikt, uskladiti svoje i tuđe potrebe. Drugim riječima, dijete kroz igru uvježbava različite uloge koje ga pripremaju za svijet odraslih.” (Klarin, 2017:26). Emocije su jedan od najvažnijih faktora koji utiču na cjelokupno funkcionisanje pojedinca i imaju jednu od glavnih uloga u životu. Svako dijete na podražaje iz svoje okoline reaguje emocionalno.

Socijalni razvoj

Uloga igre za socijalizaciju i socijalni razvoj djeteta je velika. Socijalizacija djeteta neodvojiva je od igre. Socijalnim kontaktima u igri dijete se oslobađa egocentričnosti, uči da dijeli, da prima i da daje bez ljutnje. Važno je dijete, u procesu socijalizacije, sposobno da reguliše svoje emocije, jer u suprotnom to može negativno utjecati na interakciju sa okolinom, usvajanje socijalnih normi i pravila ponašanja.

Vrste dječjih igara

Prema postanku, načinu izvođenja i populaciji kojoj su namijenjene, igre bi mogli podijeliti na: kulturno- običajne, plesne, sportske, elementarne. Naravno, dakako interesuju one, koje se primjenjuju u školi kao idealno sredstvo za učenje, odgoj, rast i razvoj. Igra pozitivno utiče na

aparata za kretanje, disanje, rad srca, nervni sistem i druge organe. S tim u vezi je i pozitivan uticaj na psihički razvoj učenika. Pedagoške igre koje se primjenjuju u školi pomažu u formiranju i razvoju pamćenja, pažnje i mašte.

- Fizičke igre – u ovu skupinu igara spadaju fizičke igre, istraživačke igre, manipulativne igre i konstruktivne igre;
- Igre pretvaranja – ovu skupinu čine igre pretvaranje, dramske igre, igranje uloga, igre fantazije, početno pisanje i računanje, sociodramske igre;
- Jezik – igra koja uključuje zvuk i riječi. Spontana manipulacija zvukom i riječima u obliku ritma i repetitivnih radnji. Ova skupina igara odnosi se i na šaljive i zabavne priče;
- Igre s pravilima – čak i male bebe mogu igrati igre s pravilima (na primjer igra skrivača). U igrama s pravilima jezik ima značajnu ulogu (dogovaranje, pregovaranje, samokontrola);
- Kreativne igre – uključuje igre u kojima dijete istražuje i koristi se tijelom i materijalima kako bi nešto učinilo, izrazilo svoje osjećaje, ideje i misli. Djeca uživaju u plesu, crtanju, oblikovanju gline i tijesta.“ (Klarin, 2017:17)

Raznovrsnost dječjih igara govori nam o bogatstvu dječijeg zanimanja i njihovim potrebama. Za nas su posebno zanimljive pedagoške igre. Postoji više podjela pedagoških igara. Tako možemo razlikovati: igre sposobnosti, igre šanse, igre realnosti, igre mašte (Suzić, 2005: 60). U učionici je vrlo važno razlikovati i primjeniti pojedine tipove igara. Ako nastavnik, na primjer, pretjerano forsira igre sposobnosti, to može proizvesti negativne pedagoške efekte jer će manje sposobni učenici biti demotivisani, a najспособniji razviti isključivost i kompetenciju, a potisnuti saradnju i podršku. Teorije igre se bave nizom pitanja kojima se objašnjava uloga igre u razvoju čovjeka: vrsta igre, struktura igre, uloga igre, modelovanje igara, igranje uloga, te niz drugih pitanja.

Pedagoške igre

Pedagoške igre dijelimo na:

- Stvaralačke igre (igra uloga, konstruktivne igre sa predmetima i igre dramatizacije)
- Igre s pravilima (narodne igre, pokretne igre, didaktičke igre).

U *igri uloga* djeca podražavaju aktivnosti odraslih kao i događanja iz svakodnevnog života koja privlače njihovu pažnju. Dijete u ovim igrama prerađuje svoje utiske. U mlađem uzrastu sadržaj ovih igara je oskudan i najčešće se sastoji u imitiranju životnih pojava. Roditelji mogu biti aktivni učesnici u ovim igrama.

Igre s pravilima javljaju se u periodu između 4. i 7. godine i razvijaju se tokom čitavog života. Ove igre su sa senzomotornim kombinacijama (loptanje, trke,...), ili intelektualnim kombinacijama (karte, šah,...). pravila su preuzeta od prethodnih generacija ili privremenim sporazumom.

Pokretne igre imaju značaj za tjelesni i zdravstveni odgoj (hodanje, trčanje, skakanje, puzanje, bacanje, hvatanje). Kod organizovanja ove vrste igara treba voditi računa o izboru igara (što zavisi od uzrasta, individualnih sposobnosti, godišnjih doba, mjesta gdje se izvodi), uslovima za organizaciju, izvođenje igara.

Igre opažanja – u ovim igrama dolazi do izražaja dječje stvaralaštvo i konstruktorstvo. Ove igre najčešće vezujemo za sobne igre. Mogu se organizovati prema nekom svojstvu: igre

prepoznavanja boja, uočavanje promjena na posmatranom, povezivanje sličnog i različitog, sastavljanje dijelova koji čine neku cjelinu.

Jezičke igre – igra i govor su kod djece povezani i to u većoj mjeri što je dijete mlađe, pa zbog toga treba razlikovati govorne igre od govora djeteta u igri. Govorna igra ima određeni odgojno-obrazovni zadatak. Kroz igru dijete usvaja nove riječi, saopštava ih, vježba izražavanjem. Ovo su igre mišljenja, jer su govor i mišljenje tijesno povezani.

Didaktičke igre

Didaktičke igre posjeduju opća svojstva igara, ali sadrže intelektualne aktivnosti radi potpomaganja intelektualnog razvitka. Dijete je motivisano na spontan, stvaralački način. Djeluje na svijet oko sebe usavršavajući svoje mentalne i ostale sposobnosti. U ovim igrama se javljaju problemi koje dijete ne može ili može djelimično da riješi na osnovu ranije stečenog iskustva. Veoma je bitan napor koji dijete ulaže da bi riješilo problem na koji je naišlo, motivisano samom igrom, i tako razvojno djeluje na inteligenciju. Didaktičke igre izmišljaju uglavnom odrasli. Oblici i sadržaj ovih igara su djelimično diktirani. Učitelj ima ulogu organizatora. Igra uvijek ima zadatak koji treba riješiti i pravila kojih se djeca moraju pridržavati u toku igre. Formiraju pozitivne osobine kao što su upornost i strpljivost.

Svaku od navedenih igara dijete može kombinirati te igrati više vrsta igara istovremeno u zavisnosti od raspoloženja, uslova, trenutne situacije i mjesta gdje se nalazi. Igra je jako važan dio odrastanja, koji ne treba zanemarivati i kojem treba posvetiti dovoljno vremena.

Pedagoške igre koje se primjenjuju u školi pomažu u formiranju i razvoju pamćenja, pažnje i mašte. Aktivnost učenika je jako važna kako bi nastava bila što uspješnija. Nastava treba biti kreativna i inovativna. Danas se u školama javlja dosada kao glavni problem na času, jer su predavanja tradicionalna, informacije se prenose sa učitelja na učenike, monotono i jednolično. Važno je da učenicima ne bude dosadno na časovima, da budu uključeni, tj. da aktivno rade i sudjeluju na času. To će im svakako pomoći pri savladavanju gradiva. Aktivnost koja će najbrže pobuditi njihov interes je igra, koja će nastavu učiniti zanimljivijom. „Didaktičke igre su igre koje koje utiču na razvoj pažnje, sposobnosti zapažanja, mišljenja, pravilnog zaključivanja i pamćenja, govora. One su jedno od osnovnih odgojno-obrazovnih metoda rada sa djecom. Zadatak im je da djeca igrom utvrde i probude stečeno znanje o predmetima i njihovim svojstvima. Postignuti rezultati u igri, uz rješavanje postavljenih zadataka pružaju učiteljima sliku o razini dječijeg znanja. „Odgojna vrijednost didaktičkih igara je velika. Pridržavajući se pravila prilikom rješavanja raznih zadataka, kod mlade osobe se razvija logično-hotimična pažnja i pamćenje, mišljenje, govor, kao i sposobnost opažanja raznih osobina predmeta ili materijala. U didaktičkim igrama se upoređuju obilježja raznih predmeta i pojava, stvaraju se zaključci, klasificiraju se predmeti po oznakama, vrši analiza i sinteza. U didaktičkim igrama djeca trebaju biti dosjetljiva, brzo reagirati, znati svoje misli izraziti smislenim i povezanim govorom, razumljivo, jasno i književnim jezikom“ (Fučkar, 1955:5-7). Brojna istraživanja su dokazala važnost primjene igre u nastavi, koja se može primjenjivati kako bi motivirala i zainteresivala učenike i kako bi mogli utvrditi već obrađeno gradivo. Igra pomaže u razvijanju kreativnosti i raznih vještina. Da didaktička igra postane željeni

cilj ona mora odgovarati nekim osnovnim zahtjevima, koji se na nju postavljaju. Ono što će stalno držati na visini radoznalost djece jesu elementi iznenađenja, neočekivanost i neizvjesnost u igri. U igri treba u potpunosti biti zaokupljena pažnja i mišljenje, poticati aktivnost i razvijati stvaralačku maštu. Stečeno znanje treba primjenjivati, snaći se i pravilno reagirati. U didaktičkim igrama koje su namijenjene za djecu koja su tek krenula u školu potrebno je češće postavljati zadatke u obliku takmičenja. Svako objašnjenje, pomaganje i ispravljanje mora biti kratko, brzo i jednostavno. Za dijete koje ima manje znanja zahtijeva više pažnje, može se organizirati individualan rad za vrijeme slobodnih zanimanja. Kao što je rad na umnom razvoju djeteta složen i raznolik, tako su i didaktičke igre, koje su samo jedno od sredstava tog razvoja, različite po karakteru zadataka. Pravila mnogih didaktičkih igara zahtijevaju da djeca uspoređuju predmete, njihova svojstva i osobine i da nakon logičkog zaključka što iz toga izvode izvrše njihov izbor. Tačno i pravilno izvršavanje zahtijeva ovisi o sposobnostima zapažanja, logičkog zaključivanja, te da izvede generalizaciju putem klasificiranja. Određivanje predmeta prema jednoj ili prema nekoliko osobina je još jedan karakter didaktičkih igara. Učenik mora određen predmet i njegove osobine dobro poznavati, imati o njemu pravilne predodžbe, da ga može u datom trenutku prepoznati i tačno imenovati. Na takav način dijete razvija apstraktno mišljenje. Didaktičke igre razvijaju kod djece svjesno pamćenje i sposobnosti njenog reproduciranja zapaženih pojava. Uz pomoć igara građevnim materijalom, mozaikom, kuglicama, štapićima i kolutićima razvijaju se kod djece, ako ispunjavaju postavljene zadatke prema nacrtima i predlošcima, konstruktivne sposobnosti. Ako stvaraju nešto po slobodnoj zamisli razvijaju se i stvaralačke sposobnosti. Djeca kroz igru pokazuju i razvijaju svoju kreativnost i druge pozitivne osobine. Važno je da nastavnik vodi računa da igra ispunjava svoju svrhu jer u suprotnom igra neće imati smisla. Primjenom didaktičkih igara stvaraju se uslovi za usvajanje i primjenu različitih znanja, za intelektualni razvoj, razvoj discipline kod učenika, strpljivosti, upornosti i razvijanje drugih pozitivnih stavova i osobina ličnosti. Postoje različite didaktičke igre koje se mogu primjenjivati u nastavi, važno je samo da igra ispunjava svrhu i cilj. Didaktičke igre dijele se u dvije glavne skupine, u igre sa materijalom i igre bez materijala. Pod didaktičkim igrama s materijalom podrazumijevamo igre s raznim didaktičkim igračkama, sredstvima i predmetima. Didaktičke igre moraju biti dinamične. To svojstvo će kod djece pobuditi još veći interes i potiče ih na razne aktivnosti, psihičke i fizičke. Mnogi materijali i mnoge igračke izgrađene su na principu samokontrole. Sloboda da se sami koriste didaktičkim materijalom pruža mogućnost da samostalno eksperimentiraju. Igre riječima su puno složenije od igara sa materijalom. One se mogu organizirati sa većim grupama, jer u takvoj igri se mogu aktivirati sva djeca. Potrebno je da dijete posjeduje određeno znanje i da ima pravilne predodžbe o svojoj okolini. Na dijete postavljamo zahtjeve da logično zaključuje, da brzo reagira, da reproducira i da se pravilno izražava. U tu vrstu zadataka ubrajamo rješavanje zagonetki, kao i govorno stvaralaštvo: izmišljanje priče posve slobodno ili uz zadane riječi, dopune rečenica, opisivanje po predodžbi. Dijete se treba zabavljati u igri i biti svjesno da mora učiti jer je to cilj određene igre. Didaktičke igre doprinose kognitivnom razvoju, zbog toga su jako važne u odgojno-obrazovnom procesu.

Igra u nastavi Moje okoline

Učenje Moje okoline kroz igru ne treba da bude ispunjena samo aktivnostima zabave i igre, već igra u nastavi treba osmisliti tako da takva nastava dobije pedagoški karakter. U nastavi kroz igru zabava, rekreacija i odmor prelaze u učenje, samoučenje i stvaralaštvo. Dijete u igrama na nov i zanimljiv način upoznaje biljke i životinje, okruženje u cjelini i međusobno ih razlikuje i čulno opaža. Prvi korak u realizaciji nastave Moje okoline kroz igru jeste postavljanje didaktičkog cilja koji treba ugraditi u igru, tj. u zadatak igre. Organizacija ovakve nastave traži od učitelja da se pridržava određenih uopćenih principa:

- Igra ne treba biti nametnuta aktivnost, nego je učenici dobrovoljno biraju (neki autori savjetuju da se, prije predlaganja igara, anketom ili upitnikom ispituju interesi, želje i motivisanost učenika za nastavu kroz igru)
- Treba poštovati dinamiku igre (ne započinjati prisilno niti prisilno prekidati)
- Igre prilagoditi sposobnostima i interesovanjima učenika

Uspjeh igre u nastavi u najvećoj mjeri zavisi od učitelja, čija je uloga da pripremi i vodi igru, što nije nimalo jednostavno. Također je važan pravilan izbor i sadržaj igre, da bi se ostvarili ciljevi i zadaci časa. Igra je sastavni dio savremene nastave Moje okoline, bliska je djeci i kroz nju ulaze u svijet znanja na drugačiji i zanimljiviji način, uče lakše i brže, a znanja stečena kroz igru i spontano su dugotrajnija. Kada govorimo novim generacijama, treba istaći da je igra potrebna posebno u nižim razredima osnovne škole kada su djeca u fazi konkretnih misaonih operacija, kako bi ovladali velikim brojem informacija koji im se svakodnevno servira. Aktivna nastava se najčešće definiše kao nastava izgrađena iz više oblika instruktivnih aktivnosti, nju karakteriše kooperativno učenje u malim grupama ili timovima koje omogućavaju učenicima da zajednički rade u cilju postizanja maksimalnog uspjeha svakog pojedinca u grupi, cilj je razvoj individualnih sposobnosti svakog učenika, a ne usvajanje određenog gradiva, program je fleksibilan, učenje je aktivno, kooperativno, povezano s ličnim iskustvom učenika, motivacija je unutrašnja (lična), a mišljenje je produktivno (divergentno, fluentno), osnovne metode učenja su zasnovane na proširivanju mogućnosti za sticanje ličnog iskustva (učenje putem otkrića, učenje putem rješavanja problema, saznanje igre, manuelne aktivnosti, fizičke aktivnosti, ekspresivne aktivnosti, kao što su crtanje ili literarni sastavi, akademski zadaci, terenski rad, socijalne aktivnosti, itd.), aktivna nastava usmjerena je na učenika kao subjekta ili cjelovitu ličnost, dok je uloga nastavnika organizatorska, partnerska, motivaciona, odnosno diskretni monitoring nastavne organizacije. U nastavi Moje okoline igra ima veoma značajno mjesto, a pedagoška zasnovanost se temelji na prirodnoj dječjoj sklonosti da istražuju prirodno okruženje kroz igru.

Vrste igara s obzirom na etape nastavnog sata:

- Motivacijske igre
- Igre glavnog dijela sata (obrađivanje, ponavljanje i vježbanje)

Motivacijske igre su kratke i jednostavne.

- Asocijacije

Primjeri igara u nastavi Moje okoline

Navest ćemo primjere igara koje su korištene u neposrednom radu sa djecom u realizaciji nastave Moje okoline.

Igra *Pogodi ko je* (Nastavna jedinica Radnici u školi)

Učenici sjede u krugu. Nastavnik brojalicom bira dijete. Dijete treba da zamisli nekog od radnika u školi. Ostali učenici postavljaju pitanja, a odabrani učenik odgovara sa DA ili NE. Ako je odgovor odgovor DA, onaj ko ba je postavio ima pravo postaviti još jedno pitanje.

Igra *Dan- noć* (Nastavna jedinica Dan i dijelovi dana)

Djeca sjede na stolicama. Nastavnik kaže DAN i djeca ustaju, a kada kaže NOĆ djeca sjedaju. Može se reći dva do tri puta uzastopno dan ili noć. Tada djeca griješe. Oni koji pogriješe ispadaју iz igre.

Igra *Muzička stolica* (Nastavna jedinica Pravila kretanja ulicom)

Stolice su poredane u krug tako da djeca mogu kružiti oko njih. Dok muzika svira djeca kruže. Kada muzika prestane svirati djeca sjedaju na stolice. Kako je broj stolica uvijek za jedan broj manji od broja djece, ko nije uspio sjesti ispada, a broj stolica se uvijek smanjuje za jedan.

Igra *Klupko* (Nastavna jedinica Moja porodica)

Djeca stoje u krugu. Nastavnik započinje igru bacajući nekome u krugu klupko vune tako da zadrži nit u ruci. Pri tome glasno kaže šta zajedno s klupkom želi toj osobi poslati: neku lijepu želju ili predmet, nešto što onaj drugi nema. Učenici nastavljaju jedni drugima dodavati klupko sve dok svi ne budu jednom niti povezani u mrežu. Ona je symbol uzajamne povezanosti (kao što su vezane i porodice).

Igra *Parovi u sjeni* (nastavna jedinica Djevojčica i dječak)

Učenici stanu u dva reda, okrenuti jedan drugom leđima. Drugi član para će zauzeti neku pozu, a ovaj prvi je njegova sjena i trudit će se da zauzme istu pozu. Poslije izvjesnog vremena parovi zamjenjuju uloge. Dobro bi bilo da u paru budu dječak i djevojčica. Razgovarati o sličnostima dječaka i djevojčice, a potom o razlikama.

Igra *Pogodi šta je* (Nastavna jedinica Lična higijena)

U jednu neprizirnu vreću nastavnik stavi predmete (pribor i sredstva za ličnu higijenu). Zadatak učenika je da jedan po jedan zavuče ruku u vreću, i ne gledajući, na osnovu dodira pogodi koji je predmet. Nakon toga sve predmete razvrstamo na pribor i sredstva, a zatim razgovaramo čemu služe pribor i sredstva i zašto nam je važna lična higijena.

Igra *Poznajesh li dobro dijelove tijela* (Nastavna jedinica Moje tijelo)

Svi učenici su raspoređeni u dvije vrste, licem okrenuti jedni prema drugima na udaljenost od dva metra. U sredini je dijete koje se hvata za nos I izgovara riječ nos, nakon čega se svi učenici uhvate za nos. Ako se on uhvati za nos, a izgovori oči, svi učenici trebaju pokazati na oči, a onaj ko učini nešto drugo ispada iz igre. Treba pokazati ono što izgovori, a ne što pokazuje. Na kraju je pobjednik ona vrsta u kojoj je ostalo više učenika.

Zaključak

Igra je pozitivan pokretač u razvoju sposobnosti kod djece, a posebno ako se radi o nižem školskom uzrastu. Korištenje igre u nastavi Moje okoline jača se međusobna komunikacija, samopouzdanje, razvija se tolerancija, kao i kognitivni razvoj: percepcija, pamćenje mišljenje, kreativnost. Učenje je mnogo efikasnije kroz igru jer povećava motivaciju, interes, djeca lakše pamte te primjenjuju naučeno u svakodnevnim situacijama. Također se isto događa i sa pažnjom, jer djeci ne treba prisiljavati na pažnju, nije potreban dodatni poticaj jer je igra za djecu sama po sebi zanimljiva. Igre utiče i na aktivnosti učenika, jer je igra aktivan odnos djeteta prema stvarnosti, te se kroz nju potiču aktivnosti kao što su motoričke, senzorne, misaone.

Literatura

1. Andrić, V. Čudina, M.: Psihologija odgoja i obrazovanja, Školska knjiga, Zagreb. 1987.
2. Bogar, Ladislav, Igra u nastavi na početku školovanja, Školska knjiga, Zagreb 1986
3. Bogar, Ladislav, :Igre-zbirka odgojno obrazovnih igara, Vlastito izdanje, Osijek 1991.
4. Duran, Mirjana: Dijete i igra, Naklada Slap, Jastrebarsko, 1995.
5. Duran, Mirjana, Dijete i igra, Naklada Slap, Jastrebarsko, 2003.
6. Huizinga, Johan, Homo ludens, Matica hrvatska, Zagreb 1970.
7. Bijedić, S., Livnjak, Z., Smajlović, Š.: Priručnik za nastavnike Moja okolina, Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2005.
8. Gordon, D., Jeannette V.: Revolucija u učenju, Educa, Zagreb, 2001.
9. Hadžikadunić, M., Mađarević, M.: Metodika nastave tjelesnog odgoja, Pedagoški fakultet, 2004.
10. Kadrić, Fatima.: Priručnik za Moju okolinu, Sarajevo Publishing, Sarajevo, 2017.
11. Miel, Alice, Kreativnost u nastavi, Svjetlost, Sarajevo 1968.
12. Ništović, H. Ništović I.: Priručnik za nastavnike uz Moju okolinu, Bosanska riječ, Sarajevo, 2004.
13. Sučić, Nenad: Pedagogija za XXI vijek, TT- Centar, Banja Luka, 2005.

GAMES IN TEACHING "MY ENVIRONMENT" CLASSES

Abstract

Games play a major, vital role in any human's life. A child learns, grows and develops by playing games. Games are a base activity which promotes various aspects of physical and psychomotor growth, socioemotional and cognitive development, and fosters speech, communication, expression and creativity. This paper will principally focus on pedagogical and didactic games and their application in teaching "My environment" classes. The traditional school divorced teaching from playing games, which is every child's natural need. This is why the teachers should strive to attain the ideal of integration of games into classes in the lower grades of elementary school. Contemporary teaching and modern teachers have become ever more successful at devising models that combine games and learning. In terms of learning incentives,

playing games acts as an intrinsic motive. The teacher takes on the responsibility of expanding the repertoire of teaching methods with various game types and honing the skill to apply suitable game activities in class. The teacher who uses games in their classes will surely motivate students to apply themselves and learn. "My environment" provides ample opportunities to learn through playing games. The children get to learn about the world that surrounds them, the seasons, animals and plants, the way from home to school, the traffic, the institutions of cultural and public importance, personal hygiene and many other topics which hold immense importance for the student's emotional development and the development of a positive attitude towards their environment. The aim of this paper is to argue that games constitute the ideal learning medium for the "My environment" class, i.e. confirm the positive role of playing games, which can be used regardless of the lesson type, be it a development, drill or review lesson.

Key words: games, "My environment" class, child development, game types